

Свинопас

Ганс Крістіан Андерсен

Переклад Оксани Іваненко

Жив собі колись бідний принц. Він мав дуже маленьке королівство, але все-таки воно не було вже таким маленьким, щоб він не міг одружитися. А одружитися він дуже хотів.

Звичайно, для нього було надто сміливо звернутися до дочки імператора із запитанням: "Чи не хочеш ти вийти за мене?" Проте він наважився на це, бо його ім'я було відоме. Тисячі принцес залюбки пішли б за нього, але що скаже йому вона, дочка імператора?

Ось послухаймо, як було діло.

На могилі батька принца ріс трояндовий кущ, такий чудовий, прекрасний трояндовий кущ! Він цвів лише раз на п'ять років, і на ньому розпускалася тільки одна троянда. Але яка це була троянда! Вона пахла так солодко, що той, хто нюхав її, враз забував усі турботи, всі печалі.

А ще принц мав солов'я, який міг співати так, ніби найкращі мелодії всього світу зберігалися в його горлечку.

Цю троянду і цього солов'я мусила отримати в дарунок принцеса. Їх поклали у великі срібні скриньки і послали їй.

Імператор наказав принести скриньки у великий зал, де принцеса зі своїми фрейлінами грала у "гості" — інших справ у них не було. Побачивши великі скриньки з подарунками, вона заплескала в долоні.

— Ох, як би я хотіла, щоб там була маленька киценька! — скрикнула принцеса. Але звідти вийняли чудову троянду.

— Подивіться, як мило вона зроблена, — мовили всі придворні дами.

— Більш ніж мило, — сказав імператор. — Дуже гарно!

Але в цю мить принцеса торкнулася пальчиком троянди і трохи не заплакала.

— Фу, тату! Вона зовсім не зроблена, це справжня троянда!

— Фу! — сказали всі фрейліни. — Вона справжня!

— Перш ніж сердитися, подивимося, що в другій скриньці, — сказав імператор.

І от з'явився соловей і заспівав так прекрасно, що не можна було нічого сказати проти нього.

— Шарман! Шарман![1] — кричали фрейліни; вони всі белькотали французькою мовою, і всі — дуже погано знали рідну мову.

— Як він нагадує мені музичну скриньку покійної імператриці, — сказав один старий придворний. — Ох, це той же самісінький тон, та самісінька манера.

— Справді, — сказав імператор і заплакав, як дитина.

— Сподіваюся, принаймні, що хоч пташка не справжня? — спитала принцеса.

— Найсправжнісінька, — почали запевняти її люди, що привезли подарунки.

— Тоді випустіть її, хай летить собі! — сказала принцеса і нізачо не погодилася прийняти принца.

Але це не злякало принца. Він вимазав собі обличчя коричневою та чорною фарбами, насунув шапку на лоб і постукав до них.

— Добридень, імператоре, — сказав він. — Чи не можу я тут, у палаці, знайти якусь роботу для себе?

— Багато вас тут ходить та шукає, — мовив імператор, — проте стривай — я поміркую. О, я згадав! Мені таки потрібний свинопас, бо у нас свиней сила-силенна.

І принц став придворним свинопасом, його поселили в маленькій комірчині поряд із свинарнею, і там він мусив жити.

Упродовж дня він сидів у своїй комірці, працював і до вечора зробив чудовий маленький горщик. Навколо горщика були навішені бубонці. Як тільки ставили горщик у піч і він закипав, бубонці мило дзвеніли і награвали стару пісеньку:

*Ох, мій любий Августине,
Все минуло, все минуло!*

Але найцікавішим було ось що: коли тримали палець над парою горщика, враз можна було дізнатися, хто які страви готував у цілому місті.

Звісно, це було набагато цікавіше, ніж якась там троянда!

Одного разу принцеса пішла погуляти зі своїми фрейлінами, почула цю пісеньку, зупинилася, бо вона теж могла грати "Ох, мій любий Августине". Це була єдина пісенька, яку вона вміла грати, та й то тільки одним пальцем.

— Ох, я це знаю! — сказала вона. — Він, напевне, освічений, цей свинопас! Послухайте, підіть до нього і спитайте, скільки коштує його інструмент.

Одній з фрейлін довелося взути дерев'яні черевики і піти на свинарню.

— Скільки ти візьмеш за цей горщик? — спитала фрейліна.

— Десять поцілунків принцеси, — сказав свинопас.

— Боронь Боже! — скрикнула фрейліна.

— Дешевше я не віддам, — відповів свинопас.

— Ну, що ж він відповів? — спитала принцеса.

— Я не можу навіть сказати вголос, — мовила фрейліна, — це жахливо!

— Так шепни мені на вухо!

— Який нахаба! — закричала принцеса, почувши про призначену ціну, і пішла гуляти далі.

Та тільки ступила вона кілька кроків, бубонці так мило задзвеніли знову:

Ох, мій любий Августине,

Все минуло, все минуло!

— Стривайте, — сказала принцеса, — спитайте у нього, чи не погодиться він одержати десять поцілунків від моїх фрейлін.

— Дуже дякую, — відповів свинопас. — Десять поцілунків самої принцеси або горщик лишається у мене.

— Як це неприємно! — сказала принцеса. — Обступіть нас, щоб ніхто нічого не побачив.

І фрейліни стали в коло, схопили руками кінчики своїх спідниць, щоб затулити їх від чийхось поглядів. Свинопас одержав десять поцілунків принцеси, а принцеса — чудовий горщик.

Ото було радості! Цілий вечір і цілий день горщик кипів. А в усьому місті не залишилося жодної кухні, починаючи з найбагатших і кінчаючи найзлиденнішими, про яку не знали б, що там готується на обід.

Фрейліни танцювали і плескали в долоні:

— Ми знаємо, у кого суп та пиріжки, у кого каша та котлети.

— Як це цікаво! — казала принцеса.

— Дуже цікаво! — казали фрейліни.

— Але тримайте язик за зубами, бо я ж дочка імператора.

— Звичайно, це цілком зрозуміло, — сказали всі.

У свинопаса, — тобто насправді у принца, але ж усі вважали його за свинопаса, — жодного дня не минало без того, щоб він не зробив чогось нового. Якось змайстрував він калаталку. Коли її починали крутити, вона грала всі вальси, галопи і польки, які тільки знали, відколи існує світ.

— Але ж це суперб! [2] — скрикнула принцеса, проходячи повз хижку свинопаса. — Я ніколи раніше не чула кращої композиції. Слухайте, підіть до нього і спитайте, скільки коштує інструмент. Але цілувати я його більше не буду.

— Сто поцілунків принцеси, — переказала фрейліна, повернувшись.

— Ні, він таки зовсім збожеволів! — сказала принцеса і пішла далі, та, ступивши кілька кроків, зупинилася. — Але ж треба сприяти мистецтву. Я дочка імператора! Підіть скажіть йому, що він, як і перш, одержить від мене десять поцілунків. Решту ж поцілунків дістанеться йому від моїх фрейлін.

— О! Але ми не хочемо цілуватися з ним! — заперечили фрейліни.

— Дурниці! — сказала принцеса. — Коли я змогла поцілувати його, зможете й ви. Не забувайте — ви одержуєте платню.

І фрейліни мусили піти до нього.

— Сто поцілунків самої принцеси, — сказав він, — або кожен залишається при своєму.

— Обступіть нас, — наказала принцеса фрейлінам. Вони обступили їх, і принцеса почала його цілувати.

— Що там за юрба коло свинарні? — спитав імператор, який саме вийшов на балкон. Він протер очі і надів окуляри. — Що це знову вигадали фрейліни? Треба піти подивитися!

І, розправивши заклабуки своїх черевиків, власне, не черевиків, а старих стоптаних хатніх пантофель, він подався до свинарні.

Ой, як він поспішав!

Він підійшов зовсім нечутно, і фрейліни його не бачили. Вони лічили поцілунки,

щоб платня була відмірена чесно, отже, вони не помітили, коли підійшов імператор. А він ще став навшпиньки, щоб краще бачити.

— Що це означає? — закричав імператор, побачивши, як цілуються дочка зі свинопасом, пожбурих пантофлю і влучив їй прямо в голову саме на вісімдесят шостому поцілунку.

— Забирайтеся геть! — закричав імператор. Він дуже розгнівався і вигнав принцесу і свинопаса зі своєї держави.

Принцеса стояла і плакала. Свинопас лаявся. Дощ лив, як з відра.

— О, я бідолашна! — плакала принцеса. — Чому я не вийшла за прекрасного принца? О, я нещаслива!

А свинопас зайшов за дерево, стер з обличчя коричневу і чорну фарби, скинув подертий одяг і вийшов у королівському вбранні. І він був такий прекрасний, що принцеса мимоволі вклонилася йому.

— Тепер я зневажаю тебе! — сказав він. — Ти не хотіла йти за мене, ти не цінувала солов'я і троянду, а свинопаса ти могла цілувати за іграшки. Так тобі й треба.

І він пішов у своє королівство.

А принцесі тільки й лишалось, що стояти і співати:

*Ох, мій любий Августине,
Все минуло, все минуло!*

* Чудово! Чудово! (франц.)

** Прекрасно, чудово! (франц.)